

INFORMACIJOS

Nr 25 /48/

1953 m. birželio 17 d.

PLB Vokietijos Krašto Valdybos "Informacijos" yra savaitinis Krašto Valdybos organas, skiriamas tik spaudai, rankraščio teisėmis.

Redakcijos, pasinaudojusios čia dedamomis žiniomis ir straipsniais, maloniai prašomos nurodyti šaltinį: PLB Vok., "INFORMACIJOS".

EUROPOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE

ŠVEICARIJA

Vokietijos Krašto Valdybos narys Erdm. Simonaitis š.m. gegužės 30 dieną aplankė Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininką inž. J. Stankų, aptarė su juo lietuvių bendruomenės reikalus ir susipažino su PLB Šveicarijos Krašto Valdybos veikla. Sumanus ir energingas Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininkas inž. Stankus sugebėjo šveicarų visuomenėje įgyti lietuviams daug draugų. Jo vedamoji akcija Vokietijoje gyvenantiems lietuvių tremtinių vaikams pagelbėti turi didelį pasisekimą. Ji reikalauja daug darbo, nes gausios aukos siunčiamos visai mažomis sumomis.

Ponas Erdm. Simonaitis savo viešnagės Šveicarijoje proga be to aplankė Šveicarijos Evangėlikų Bažnyčios Šalpos Komiteto centrinių sekretorių kun. H. Hellstern, kuriam pareiškė Vokietijos lietuvių tremtinių vardu padėką už suteiktą gimnazijai 10.000,- DM auką. Kun. Hellstern ir toliau labai domisi gimnazijos įsikūrimu naujoje vietoje. Jis išakmiai prašė pranešti jam, kada naujieji gimnazijos namai bus atidaryti ir pažadėjo dalyvauti atidarymo iškilmėse.

- Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininko pastangomis vis daugiau Šveicarijos laikraščių kreipiasi į savo skaitytojus, ragindami juos padėti lietuvių pabėgėlių vaikams Vokietijoje. Šitokius atsisaukimus su iliustracijomis iš lietuvių gyvenimo Vokietijos stovyklose deda beveik visi Šveicarijos iliustruotieji laikraščiai. Plačiai paplitusi "Schweizer Illustrierte Zeitung", pavyzdžiui, Nr 19 deda gerai parinktoje vietoje tris tokius lietuvių vaikučių atvaizdus su tekstu ir stambia antrašte "Neužmirškite benamių lietuvių vaikų".

Šito Vokietijos lietuvių vargo išpopuliarinimos šveicarų spaudoje reiškiasi ne tik gausėjančiomis atskirų asmenų aukomis, bet ir tokiais jaudinančiais šveicarų užuojautos veiksmais, kaip vienos įmonės darbininkų nutarimas dirbti vieną viršvalandį ir to viršvalandžio pajamas paaukoti lietuvių vaikams Vokietijoje sušelpiti.

VOKIETIJA

Birželio 14 minėjimas

stovyklos

- Hannoveryje, Stoeckeno/aikštelėje 9 val. ryto pakeliamos pusiau stiebo lietuvių ir latvių vėliavos. Vėliavas pakėlus, Hannoverio apylinkės BALFO Šalpos Komisijos pirmininkas V. Šukys taria trumpą žodį, nusakydamas susirinkusiems šios dienos reikšmę.

Stovyklos salėje 18 val. įvyksta minėjimas. Jį praveda Hannoverio apylinkės Valdybos pirmininkas J. Stankaitis. Minėjimas pradedamas tylos minute, pagerbiant žuvusius nuo bolševikų teroro lietuvius, latvius ir estus. Po to, Lietuvių Latvių Vienybės pirmininkas, mag. hist. J. Bračas ir dr. B. Krakaitis laiko tai dienai pritaikintas paskaitas. Po paskaitų latvė Biskaps paskaitė kelis latvių poetų eilėraščius, o lietuvių vargo mokyklos mokinė J. Kraftaitė padeklamavo lietuviškai. Toliau dainavo Vargo Mokyklos mokinių kvartetas: Rederytė, Kraftaitė, Ašmonaitė ir Rederis. Minėjimas baigtas Latvijos ir Lietuvos himnais.

Vakare, 21 val., vėliavos nuleidžiamos. Visa diena praėjo rimties ir iškilmingumo nuotaikoje, o minėjime dalyvavo gausus lietuvių ir latvių būrys.

- Lietuvių gimnazijos papuoštoje salėje susirinko svečiai, mokytojai ir mokiniai liūdnu birželio 14 d. įvykių minėjimui. Minėjimą atidarė gimnazijos direktorius Giedrius Giedraitis, savo žodyje pažymėdamas, kad praeityje lietuvių tauta pergyveno labai daug skausmingų įvykių, bet 1941 m. birželio 14 d. prasidėję ramių ūkininkų, darbininkų ir intelektualų trėmimas į Rusijos gilumas ypač sukrėtė lietuvius. Po gimnazijos direktoriaus kalbos, ištrentieji ir žuvusieji buvo pagerbti tylos minute.

Atvykęs į minėjimą VLIK'o atstovas p. J. Glemža, savo turinigoje paskaitoje ypač kreipėsi į jaunimą, nurodydamas konkrečiais pavyzdžiais, kas buvo daroma lietuvių išlaikyti praeityje. Ragino nepamiršti sudėtų aukų ir kvietė visomis jėgomis ir veikla prisidėti prie lietuviybės išlaikymo.

Gimnazijos mokinės padeklamavo dienos nuotaikai pritaikintus eilėraščius, o gimnazijos choras, vadovaujamas mokytojo-muziko Motgabio, padainavo keletą dainų. Minėjimas salėje baigtas Tautos Himnu.

Uniformuoti skautai 19 val. iškilmingai nuleido vėliavą. Nuleidus vėliavą, skautai ir kiti dalyviai nuvyko prie kryžkelėje esančio lietuviško kryžiaus ir ten, saulei leidžiantis, padėjo gėlių vainiką žuvusiems. Trumpą, bet jausmingą žodį pasakė gimnazijos kapelionas kun. dr. Paškevičius.

- Luebecke tūkstantis ten gyvenančių pabaltiečių iškilmingai paminėjo Pabaltijo Gėdulo Dieną gėdulingomis pamaldomis Meesen ir Artilerijos kareivinėse ir iškilėmis prie lietuvių-latvių-estų paminklinės lentos.

Šios dienos proga atsišaukimu į UNO, su gausiais pabaltiečių parašais, kreipiamas Jungtinių Tautų ir viso pasaulio dėmesys į Pabaltijo Valstybėse vykdomą genocidą ir prašoma imtis žygių jam sustabdyti.

Luebecko vokiečių spauda taip pat prisimena Pabaltijo Tautų Gėdulo Dieną. "Luebecker Freie Presse" sekmadienio numeryje deda per kelias skiltis baisiosios nakties aprašymą stambia antrašte "Pabaltiečiai apeliuoja į pasaulio sąžinę", o straipsnį baigia: "Vakarų pasaulyje gyvenantieji pabaltiečiai klausia: Kuo mes kal-ti? Jie apeliuoja į laisvojo pasaulio sąžinę ir vėl visu aštrumu nurodo į esamą padėtį."

VOKIETIJOS LIETUVIAI GYVAI REMIA GIMNAZIJĄ

- Vokietijos lietuviai, nors patys sunkiai gyvena, tačiau visu nuoširdumu prisideda prie naujai užpirktų gimnazijos namų įsigijimo. Per Sielovados Vyriausiąją Tvarkytoją Tėvą I. Bernatoni yra gautos šios aukos iš privačių asmenų ir iš lietuvių vyrų, gyvenančių įvairiose lietuvių kuopose.

K. A. S. paaukojo 400,-DM., T. K. G. - 100,-DM., ponis Teodora Kaminskienė paaukojo visą savo mėnesio uždarbį 100,-DM.

Lietuviai vyrai, gyvenantys kuopose taip pat nuoširdžiai atjautė gimnazijos namų įsigijimo reikalą, paaukodami vienos dienos uždarbį. Kuopų vyrų asmeniškai sudėtos gimnazijai aukos atrodo šitaip:

Schwetzingeno lietuvių darbo kuopos vyrai, kuriems vadovauja ponas V. Sutkus, savo aukomis už balandžio mėn., sudėjo 256,-DM ir už gegužės mėnesį 251,-DM, iš viso per abu mėnesius - 507,-DM. Kaiserslautern lietuvių darbo kuopos vyrai, kuriems vadovauja ponas R. Bėrentas, sudėjo 217,48 DM, taip pat Kaiserslautern tiltų statybos vyrai, kurių vadas yra ponas Valiūnas, sudėjo 200,-DM. Be to, Uhlerborno prie Mainzo keturi sargybų kuopos vyrai sudėjo 23,-DM. Iš viso lietuvių kuopos vyrai savo asmeniškais aukomis sudėjo 947,48 DM. Be to, daugumas kuopų vyrų yra pasižadėję kas mėnesį paaukoti vienos dienos uždarbį. Tai yra tikrai gražus ir džiuginas reiškinyms mūsų tautiečių, ypač mūsų vyrų tarpe, kurie jaučia kartu su visa tauta, su mūsų jaunuimiu tremtyje ir jam nuoširdžiai padeda. Visiems šiems brangiems aukotojams Lietuvių Sielovada širdingai viso lietuviškojo jaunimo vardu dėkoja.

Amerikos lietuvių pirmieji aukotojai

Amerikos lietuviai taip pat domisi lietuvių gimnazija ir jos ateitimi. Tai rodo pirmosios aukos, atėjusios gegužės mėn., Lietuvių Sielovados vardu.

Efr. Gudaitienė Chicago aukėjo. 100 dol. Dr. P. Mačiulis iš Chicago savo darbovietėje surinko 74,65 dol. Antanas ir Eugenija Vainiai iš Brooklyno aukėjo 50 dol. Veronika Kantes iš Cicero atsiuntė kunigams sušelpti Vokietijoje 50 dol., kurie kunigų nutarimu buvo pervesti gimnazijos reikalams. Antanas Skudzinskas aukėjo 15 dol., sekantieji penki aukėjo po 10 dol.: A. Butas, Brooklyne, dr. A. Stankus, Linkoln, J. Papievis, Kavane, Julija Černius-Cambridge, Ipolitas ir Olga Nauragai Worcester. Po 5 dol., aukėjo šie asmenys: Vladas Butrimas, Brooklyn, ponai Jautakiai, Chicago ir R. Chainauskas, Chicago.

Visiems Amerikos aukotojams Lietuvių Sielovados Vyriausioji Taryba nuoširdžiausiai dėkoja.

ATESTATAS LIETUVIŲ GIMNAZIJAI IR BENDRUOMENEI

Krašto Valdybai atliekant paruošiamuosius Vasario 16 Gimnazijos perkėlimo į kitą kraštą darbus, buvo prašyta Žem. Saksonijos įstaigų pažymėjimo apie gimnazijos veiklą Žem. Saksonijoje ir jos įvertinimą. Toks pažymėjimas reikalingas Wuerttemberg-Baden krašto įstaigoms.

Žem. Saksonijos Vidaus Reikalų Ministeris birželio 3 d. išrašytą pažymėjimą su gimnazijos steigimo ir veiklos apžvalga baigia tokiu būdu:

Į gimnaziją žiūrėta kaip į Vokietijos federalinėje respublikoje gyvenančių lietuvių grupės instituciją. Todėl gimnaziją liečiančių reikalų tvarkymas buvo iš principo paliktas pačiai lietuvių grupei. Vokiečių įstaigos pasitenkino tik patarimais ir priežiūra, kad mokslinimas atitiktų vokiečių mokyklų reikalavimus. Ikšiolinis patyrimas pateisina nusistatymą leisti gimnazijai vadovauti toliau savo atsakomybe. Lietuvių grupė su savo gimnazija turi gerą vardą.

Lietuvių tautybės benamiai užsieniečiai Žemutinės Saksonijos vietovėse, kur jie buvo patalpinti didesniais skaičiais stovyklose, įgijo vokiečių piliečių pasitikėjimą ir pagarbą. Bendradarbiavimas tarp Žem. Saksonijos gyvenančios lietuvių grupės ir benamių užsieniečių reikalais besirūpinančių įstaigų visada buvo malonus. Jeigu greitu laiku bus reikalinga perkelti lietuvių privačią gimnaziją, nes jos naudojamos kareivinės bus pareikalautos kitiems reikalams, tai lietuvių tautinę grupę, kurios /Eingliederungswille/ įsikūrimo ir savų pastangų /Eigenleistungen/ pasisekimas gali tarnauti pavyzdžiu kitoms užsieniečių grupėms, lydi atitinkamų ministerijų bei Diepholzo miesto ir apskrities geriausi linkėjimai. Su šiais linkėjimais jungiama viltis, kad lietuvių grupei su jos privačia gimnazija bus lemta išlaikyti laisvajam pasauliui atsidadusį šviesuomenės vadovaujamą sluogsnį.

Parašas

ATSIŠUKIMAS Į RYTPRŪSIUS

"Goettinger Arbeitskreis", rytų Vokietijos moksininkų darbo ratelis, rinkdamas sutartam su Vokietijos Krašto Valdyba knygos išleidimui medžiagą, kreipiasi per spaudą su tokiu atsišaukimu:

Į visus rytprūsius!

Goettingeno darbo ratelis jau kartą gavo tremtinių paramą, kai 1950 metais kvietė siųsti jam pranešimus apie užsieniečių save at-

sižadancios pagalbos veiksmus masinių trėminių metu. Gausiai suplaukę pranešimai padėjo išleisti veikalą "Žmoniškumo dokumentai", kuris pasaulyje rado didelį atgarsį ir jau yra išverstas į anglų ir prancūzų kalbas.

Tame veikale, dėl juo siekiamų specifiškų tikslų, tebuvo trumpai paminėta, kad daugelis rytprūsių laike sovjetinės okupacijos pasiaukojančia, savęs išsižadancia lietuvių pagalba buvo išgelbėti nuo bado mirties. Šiandien reikia šiai kaimyninei ir draugiškai tautai pareikšti padėką, juo labiau, kad jos dalis kartu su mumis neša benamių likimą, o kita dalis tėvynėje tebekenčia baisius persekiojimus.

Goettingeno darbo ratelis, drauge su rytprūsių organizacija, prašo visus rytprūsius siųsti pranešimus, kuriais būtų pavaizduota, kaip lietuviai nuo 1945 metų gelbėjo badaujančius vokiečius. Kad tinkamai įvertinus šią pagalbą, reikia išryškinti tiems žmonėms susidariusį dėl to pavojų ir nušviesti Lietuvos ir Rytprūsių būklę. Mes tikime, kad vargiai kas gali būti gražesnio, kaip pareikšti padėką pagelbėjusiems didžiausiame varge, kol šita pagalba negali būti atlyginta veiksmais.

pasirašė Dr. Herbert Kraus
Teisių Profesorius
Goettingeno darbo ratelio pirmininkas

IŠ VOKIEČIŲ SPAUDOS

- Didelis politinis savaitraštis "Fortschrift", 1953 m. birželio 12 d. laidoje Fabaltijo Gėdulo Dienai paminėti deda trijų skilčių straipsnį antrašte: "Mums einasi labai gerai..." Straipsnyje atskirais posmais, su parašėmis "Sovjėtų botagas virš Pabaltijo", "Du milijonai svetimųjų", "Juodosios kovo dienos", "Partizanų kovos", "Vargiai daugiau 50 nuošimčių", plačiai pavaizduoja tiek šiandieninę Pabaltijo būklę, tiek baisiąsias deportacijas.

- "Laiškai iš Klaipėdos krašto". Tokia antrašte "Frankfurter Allgemeine" 1953. VI. 3 straipsneliu nupasakoja, kad federalinėje respublikoje gyvenantieji vokiečiai visdėlto kartais gauna iš Klaipėdos krašto vokiečių laiškus, iš kurių galima spręsti apie gerus lietuvių ir vokiečių santykius, apie jų savitarpę pagalbą, apie žemės ūkio sovjetizaciją, palikusią ūkininkui vos vieną karvę ir daržo gabalėlį ir apie kultūrinį bei religinį gyvenimą. Deportacijos dar nesiliaujančios. Visai neseniai vokietės buvusios išgabentos miškų darbams į Rusijos gilumą.

- "Luebecker Nachrichten" 1953. VI. 14 d., sekmadienio laidoje, pirmame puslapyje riebiu šriftu deda žinutę, "US, nori laisvės Pabaltijo valstybėms." New York, /dpa/ "Prezidentas Eisenhower pareiškė JAV vardu šeštadienį viltį, kad Estija, Latvija ir Lietuva vieną dieną vėl būsiandios laisvos. Trijų Pabaltijo valstybių inkorporavimą Sovjėtų Sąjungon jis pavadino neteisėtu agresijos veiksmu."

To paties laikraščio 4-me puslapyje dar dedamas ilgesnis straipsnis apie pabaltiečių protestą jų gėdulo dienos proga, pavadindamas straipsnį: "Pabaltiečiai apeliuoja į UNO".

- "Kieler Nachrichten" sekmadienio laidoje Nr 135 deda žinutę, kad "Birželio 13 d. - Pabaltiečių Gėdulo Diena." Jame nupasakojama, kad Schleswig-Holstein gyvenančių estų, latvių ir lietuvių bendruomenės taryba pareiškusi spaudos atstovams, jog Pabaltijo valstybių

tautomis birželio 13 diena yra Tautinė Gėdulo Diena. Tą dieną visame pasaulyje gyveną pabaltiečiai, atžymi masinių deportacijų pradžią gėdulingomis pamaldomis ir minėjimais. Minėjimuose bus renkami parašai atsišaukimui į UNO dėl nesiliaujančių deportacijų.

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Jaunas vokiečių pasakojas. 1946 metais, bado verčiamas iškeliavau Lietuvon. Beelgetaudamas pasiekiau Latakų kaimą prie Viduklės, kur pas ūkininką Martyną Kvietkų radau prieglaudą. Kvietkus buvo blogo būdo žmogus ir didelis bolševikų pataikūnas. Mane priėmė tik asmeniškai išskaičiavimu: dirbau kaip jautis nuo tamsos iki tamsos, valgydamas ištisus mėnesius bulviene. Atlyginimo negavau jokio. Kartą paprašiau poros rublių smulkiom išlaidom. Vieton rublių gavau kumštį į kuprą. Žmonių paragintas, K. palikau ir išsikėliau kitur. Vėliau girdėjau, kad bolševikai Kvietkų su šeima ištrėmė: nepadėjo nei padų laižymas bolševikams.

Vietovėje X radau gerą žmogų, eigulį V, kuris mielai mane priėmė ir pasidarė man kaip tikras brolis.

Eigulys V per mėnesį gaudavo 200 rublių atlyginimo ir turėjo 60 a žemės sklypą saviems reikalams. Už tai reikėjo duoti prievole valstybei. Uniformos neturėjo. Iki 1950 metų dėvėjo savo civiliškus rūbus, turėjo tik ženklą-penkiakampę sovjetinę žvaigždę, apjuostą ažuolo lapais. Tai buvo jo visa uniforma. 1950 metais gavo mėlynas kelnes ir tokios pat spalvos rusiško fasono kepurę. Žadėjo duoti dar palaidinę ir milinę, bet tai tik pažadais ir liko. Jei ir būtų tai gavęs, tai kelnės jau buvo suplyšusios... Ginkluotas buvo medžiokliniu šautuvu. Žadėjo duoti ir pistoletą, bet ir tai liko pažadais. Bet dėl ginklų V nelabai jaudinosi: partizanai jam parūpindavo, "jei pasitaikydavo reikalas". Batų jokių nedavė.

Eigulys V turėjo paslėptą baterinį radio priimtuvą, kuriuo mudu ištisomis naktimis klausydavomės politinių pranešimų iš visos Europos, o taip pat ir "Amerikos Balsą". Pagautus pranešimus vokiečių, rusų ir lietuvių kalbose surašydavome ant popierio ir perduodavome specialiam partizanų pasiuntiniui. Partizanai žinias mašinėle išspausdindavo ir padauginę išklajuodavo ant medžių, išmėtydavo po laukus ir prisėgdavo prie durų gyventojams pasiskaityti. Šioje apylinkėje partizanų buvo labai daug. Mudu abu partizanams padėdavome kaip išmanydami. Pats eigulys kartą su manim nuvyko į mišką ir, suradę tinkamą vietą bunkerui, padarėme planą, nupiovėme kelis medžius ir nuvežė lentpiuvėn, iš jų padarėme lentas būsimam bunkerui. Prieš tai eigulys V buvo gavęs pranešimą, kad atvyksta iš kitur partizanų apie 20 vyrų ir jiems turi būti paruoštos slėptuvės.

NKVD įtarė eigulį V bendradarbiaujant su partizanais. Kelis kartus buvo areštave ir tarde. Visuomet grįždavo smarkiai sumuštas. Jo žmona jam liepdavo mesti tą pavojingą žaidimą, jei jau ne dėl savęs, tai bent dėl senos motinos ir mažų vaikų. Tačiau tardymai ir NKVD teroras jį dar labiau pastiprindavo, ir jis su dar didesniu įnirtimu dirbo krašto laisvinimo darbą. Iš pats kartą mačiau, kai jo ūkin atvykę sribai, kišdami kumštis V po nosim keikė ir šaukė: "Pasakyk, V, rupūže, kur yra banditai..."

1951 metų balandžio mėn., mūsų miškelyje įvyko kautynės partizanų su NKVD garnizonu, kuris buvo apsupęs visą miškelį ir čia žu-

